

بررسی تکثیر میوه‌های گرمسیری (موز، آناناس، خربوزه درختی و انبه) از طریق کشت بافت

محمد اسماعیل امیری

استادیار گروه باغبانی دانشکده کشاورزی، دانشگاه زنجان

استعداد ریز ازدیادی موز، آناناس، خربوزه درختی و انبه با همدیگر مقایسه گردید. سرعت تکثیر و سرعت رشد موز (*Musa spp.*)، انبه (*Magnifera indica*) آناناس و خربوزه درختی با استفاده از کشت شاخساره به طول ۵ - ۴ میلیمتر و یا جوانه‌های جانبی و یا جوانه انتهایی در شرایط کشت درون شیشه‌ای بر روی محیط کشت MS تعدیل شده با غلظت‌های مختلف موادمعدنی و هورمونهای تنظیم کننده رشد بررسی گردید. تکثیر موز در مقایسه با سایر میوه‌های گرمسیری فوق‌الذکر از سرعت بالاتری برخوردار است. در بیشتر موارد تکثیر انبه از طریق کشت ریز قلمه یا کشت نوک شاخسار و یا مرستم انتهایی موفقیت بسیار کمی داشتند (در حدود ۲ یا ۳ درصد). تکثیر آناناس از طریق کشت مرستم انتهایی موفقیت آمیز است، لیکن (به خصوص در محیط کشت مایع) به بیماری شیشه‌ای شدن *hyperhydration* مبتلا می‌شوند بطوریکه در این شرایط بقاء گیاه کاهش می‌یابد.

سرعت پرآوری در موز ثابت نبوده از ۲ تا ۶ متغیر و به عوامل زیادی از جمله: ترکیبات و غلظت عناصر معدنی محیط کشت، هورمونهای تنظیم کننده رشد، غلظت ساکاروز بستگی دارد. بطور کلی شاخساره‌ها با سرعت یکنواخت رشد نمی‌کنند و دارای ارتفاع یکسانی یا تعداد و اندازه برگ‌ها مساوی نمی‌باشد. هر چه غلظت موادمعدنی بیشتر شود، تعداد شاخساره‌ها افزایش یافته و رشد و نمو و طول آنها بطور چشمگیری بیشتر می‌شوند. درصد ریشه‌زایی گیاهچه‌ها، همبستگی منفی با غلظت موادمعدنی در محیط کشت داشته، ولی بین غلظت هورمونهای NAA و IBA با ریشه‌زایی همبستگی مثبتی وجود دارد. از طرف دیگر افزودن هورمون BA باعث افزایش تعداد شاخساره‌ها و طول آنها می‌گردد. در مواردی تغییر ساختارها بافت گیاه به ساختارهای سوخ مانند (*bubulous*) مشاهده گردید.